
MARY MONTAGU

Les blaðgreinina niðanfyri og svara spurningunum.

SØGAN UM KOPPSETING

Mary Montagu var vøkur kvinna. Í 1715 varð hon smittað av pokum, men kom frá tí við lívinum. Hon var tó pokuskotin um allan kroppin (nógv arr). Meðan hon búði í Turkalandi í 1717, eygleiddi hon eina viðgerð, kallað poting (koppseting), ið var vanlig har. Viðgerðin fór fram á tann hátt, at veikt koppavirus varð skavað ella potað inn undir húðina á frískum ungum fólki, sum so gjørdust sjúk, men í flestu førum fingur tey bara ein feril av sjúkuni.

Mary Montagu var so sannførd um, at potingin var vandaleys, at hon læt sonin og dótturina koppseta.

Í 1796 koppsetti Edward Jenner fólk við neytapokum, sum eru nær skyldar við pokur, fyri at framleiða andevni móti pokum. Samanborið við koppseting móti pokum, høvdu andevnini í neytapokum færri hjáárin, og tann, ið varð potaður, smittaði ikki onnur. Viðgerðin gjørdist kend sum koppseting (vaksinatión).

•

MARY MONTAGU

S477Q02

Hvørjum sjúkum ber til at vaksina fyri?

- A Arvaligum sjúkum, so sum bløðarasjúku.
- B Sjúkum, ið stava frá virusum, til dømis polio.
- C Sjúkum, ið standast av brekum í kroppinum, sum t.d. sukursjúka.
- D Ólekjandi sjúkum.

•

MARY MONTAGU

S477Q03

Um fólk ella dýr gerast sjúk av smittandi bakteriusjúku og koma fyri seg aftur, gerast tey vanliga ikki sjúk aftur av sama slagnum av bakteriu.

Hvat er orsøkin til tað?

- A Kroppurin hevur dripið allar bakteriur, sum elva til somu sjúku.
- B Kroppurin hevur gjørt andevni, ið drepa bakteriurnar, áðrenn tær fleirfaldast.
- C Reyðu blóðkropparnir drepa allar bakteriur, sum elva til somu sjúku.
- D Reyðu blóðkropparnir fanga og beina fyri hesum slagnum av bakterium í kroppinum.

Spurningur 1: MARY MONTAGU

S477Q04 – 0 1 9

Vís á eina grund, hví tað verður mælt til, at smábørn og serstakliga gomul fólk verða vaksinerað fyri beinkrím (influenstu).

.....

.....

.....

• MARY MONTAGU

S477Q10S

Hvussu samd/ur ert tú við útsagnirnar niðanfyri?

Set bert kross í ein kassa á hvørjari reglu

	<i>Sera samd/ur</i>	<i>Samd/ur</i>	<i>Ósamd/ur</i>	<i>Sera ósamd/ur</i>
a) Eg eri fyri gransking, ið kann menna kopp- ingarevni móti nýggjum sløgum av bein- krími (influenstu).	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) Orsakir til sjúkur kunnu bara staðfestast við vísindaligari gransking.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) Vísindaligar kanningar áttu at verið gjørd- ar, sum kunnu staðfesta, hvussu munagóðir nýggir og øðrvísi viðgerðarhættir eru.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄